

Sygn. akt I ACa 610/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 maja 2022 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący :	SSA Lucyna Morys - Magiera
Protokolant :	Judyta Jakubowska

po rozpoznaniu w dniu 18 maja 2022 r. w Katowicach

na rozprawie

sprawy z powództwa M. W. i K. W.

przeciwko R. Bank (...) (Spółce Akcyjnej) Oddział w Polsce z siedzibą w W.

o ustalenie, ewentualnie o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach

z dnia 13 stycznia 2021 r., sygn. akt II C 95/20

1) oddala apelację;

2) zasądza od pozwanego na rzecz powodów solidarnie 4 050 (cztery tysiące pięćdziesiąt) złotych tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

	SSA Lucyna Morys - Magiera	
--	----------------------------	--

Sygn. akt I A Ca 610/21

UZASADNIENIE

Powodowie K. W. i M. W. domagali się w pozwie skierowanym przeciwko R. Bank (...) (Spółce akcyjnej) Oddział w Polsce z siedzibą w W. ustalenia, na podstawie art. 58 kc w związku z art. 69 ustawy – Prawo bankowe, nieważności umowy o kredyt hipoteczny nr (...) zawartej przez nich w dniu 8 lutego 2010 r. z (...) S.A. Oddział w Polsce – poprzednikiem prawnym pozwanego R. Bank (...) Oddział w Polsce w W., ewentualnie jej unieważnienia na podstawie art. 12 ust. 1 pkt 4 ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym w związku z art. 69 ust. 1 ustawy – Prawo bankowe. Na wypadek nieuwzględnienia tego roszczenia powodowie zgłosili żądanie ewentualne zasądzenia

od pozwanego na ich rzecz 54 120,08 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia doręczenia pozwu na skutek uznania niektórych postanowień spornej umowy za abuzywne w rozumieniu art. 385¹ kc i tym samym bezskuteczne. Domagali się także zasądzenia na ich rzecz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwu powodowie wskazali, że 8 lutego 2010 r. zawarli z (...) S.A. Oddział w Polsce, którego pozwany jest następcą prawnym, umowę o kredyt hipoteczny w kwocie 300 000 zł, indeksowany do franka szwajcarskiego. Podkreślili, odwołując się do treści § 7 ust. 4 oraz § 9 ust. 2 umowy, że w umowie nie wskazano wysokości kredytu we frankach szwajcarskich, kursu, po jakim dojdzie do przeliczenia kwoty kredytu, ani wysokości zobowiązania w walucie indeksacji. Wskazali, że z tytułu zawartej umowy nigdy nie wypłacono im środków we frankach szwajcarskich. Argumentowali, że sporny kredyt jest kredytem złotowym, a przeliczenie kwoty kapitału kredytu na kwotę wyrażoną w walucie obcej, stanowiącej podstawę wyliczania rat kredytu, przeliczanych następnie z powrotem na złotówki, nastąpiło na podstawie klauzuli abuzywnej, a zatem bezskutecznej. Zaznaczali, że postanowienia umowne dotyczące indeksacji nie zawierały odniesienia do jakichkolwiek zewnętrznych, obiektywnych mierników, przez co umożliwiały bankowi swobodne określanie kursów waluty, nie pozwalając jednocześnie kredytobiorcom na kontrolę celowości i legalności sposobu ustalania tych kursów. Wysokość świadczenia powodów była określana jednostronnie, co w ich ocenie stanowi o rażącym naruszeniu ich interesów oraz o sprzeczności postanowień indeksacyjnych z dobrymi obyczajami, a zatem o ich abuzywności, która leży u podstaw dochodzonego przez powodów roszczenia. Powodowie wskazali również, że wprowadzenie do umowy klauzuli waloryzacyjnej miało w istocie na celu wzbogacenie się przez pozwanego kosztem powodów. Podkreślili także, że wysokość ich świadczenia nie została określona w spornej umowie, ponieważ nie zostały w niej określone zasady i sposób obliczania kwoty, którą będą zobowiązani spłacić. Wskazali, że nie mieli wpływu na kształt kwestionowanych postanowień umowy, która została zawarta w oparciu o stosowany przez bank wzorzec umowny. Podali, że nie zostali w sposób wyczerpujący i dostatecznie zrozumiały poinformowani o skutkach zastosowania w umowie mechanizmu indeksacji. W ocenie powodów kwestionowane postanowienia umowne nie określają głównych świadczeń stron, a jedynie odnoszą się do tego, w jaki sposób ma być ustalana wysokość tych świadczeń, jednak nawet przy przyjęciu odmiennego poglądu podlegają one kontroli pod kątem abuzywności, ponieważ zostały sformułowane w sposób niejednoznaczny. Powodowie argumentowali, że po wyłączeniu z umowy postanowień określających mechanizm indeksacji dalsze wykonywanie umowy nie będzie możliwe, ponieważ nie będzie można wyliczyć wysokości należności stron. Ponadto umowa utraciłaby swój gospodarczy sens, a powstała w ten sposób treść łączącego strony stosunku prawnego pozostawałaby w sprzeczności z przepisami Prawa bankowego i zasadami współżycia społecznego. Powodowie wskazali, że podstawę nieważności spornej umowy może stanowić także art. 12 ust. 1 pkt 4 ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym, ponieważ podczas zawierania spornej umowy bank nie pouczył ich w należyty sposób o ryzyku wiążącym się z indeksacją kredytu, a ponadto stosował presję i agresywną reklamę, przedstawiając kredyt jako całkowicie bezpieczny i o wiele korzystniejszy niż typowy kredyt złotowy. Uzasadniając interes prawny w żądaniu ustalenia nieważności spornej umowy, powodowie wskazali, że są nią związani do 2030 r., a zatem istnieje stan niepewności co do świadczeń, do których spełnienia będą zobowiązani przez kolejne 10 lat. Odnosząc się do wysokości zgłoszonego roszczenia ewentualnego, powodowie podali, że w przypadku uznania przez Sąd, że umowa może być nadal wykonywana po wyeliminowaniu z niej postanowień indeksacyjnych, wszystkie elementy kredytu powinny być w niej określone w złotych, a oprocentowanie powinno być liczone w oparciu o stawkę referencyjną LIBOR, która nie jest przedmiotem kwestionowanych postanowień. Dochodzona w ramach roszczenia ewentualnego kwota 54 120,08 zł stanowi kwotę rat nadpłaconych przez powodów w okresie 10 lat przed wytoczeniem powództwa, obliczoną jako różnica kwoty faktycznie zapłaconych przez nich rat a wysokością rat, które zdaniem powodów były pozwanemu należne po wyeliminowaniu z umowy klauzul indeksacyjnych. Powodowie podali także, że nie zalegają ze spłatą kredytu.

W odpowiedzi na pozew pozwany R. Bank (...) Oddział w Polsce wniósł o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powodów na jego rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa prawnego według norm przepisanych. Wskazał na brak po stronie powodów interesu prawnego w zakresie powództwa o ustalenie wobec przysługującego im dalej idącego żądania zwrotu kwot wpłaconych w wykonaniu umowy. Podniósł, że brak jest podstaw do

kwestionowania ważności umowy z uwagi na zawarcie w niej mechanizmu indeksacji, stanowiącego dopuszczalną umowną klauzulę waloryzacyjną przewidzianą w art. 358¹ § 2 k.p.c. oraz na różnicowanie kursów walut stosowanych przy uruchomieniu i spłacie kredytu, która to konstrukcja została uznana za dopuszczalną w orzecznictwie Sądu Najwyższego i potwierdzona przez ustawodawcę w tzw. ustawie antyspreadowej. W ocenie pozwanego postanowienia spornej umowy nie naruszają także zasady nominalizmu i zasady oznaczoności świadczenia ani nie stanowią zastrzeżenia obowiązku zwrotu kapitału w kwocie wyższej niż określona w umowie, a przyjęty w umowie mechanizm indeksacji mieści się w granicach swobody umów określonych w art. 353¹ kc. Pozwany zaprzeczył, że postanowienia spornej umowy dają mu możliwość dowolnego ustalania kursu CHF, oraz podkreślił, że nie modelował sztucznie stosowanego przez siebie kursu waluty, lecz stosował i stosuje kursy o charakterze rynkowym, nieodbiegające od kursu NBP i kursów innych banków. Wskazał, że ryzyko wpisane w konstrukcję kredytu indeksowanego do waluty obcej, zaakceptowane przez powodów w sposób świadomy i dobrowolny, rozkłada się na obie strony umowy, a w odniesieniu do kredytodawcy dotyczy nie tylko możliwego braku spłaty kredytu przez kredytobiorcę, lecz wiąże się także z zaciąganiem na rynku międzybankowym zobowiązań w celu udzielenia kredytu. W ocenie pozwanego nie może zatem być mowy o sprzeczności spornej umowy z zasadami współzycia społecznego. Pozwany wskazał także, że powołany przez powodów art. 12 ust. 1 pkt 4 ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym, jako przepis proceduralny, nie może stanowić samodzielnej podstawy unieważnienia umowy, a ponadto powodowie nie wykazali wymaganych tym przepisem przesłanek odpowiedzialności odszkodowawczej pozwanego, a ich roszczenie, do którego zastosowanie znajduje art. 442¹ § 1 kc, jest przedawnione. Odnosząc się do podniesionej przez powodów kwestii abuzywności postanowień umownych dotyczących indeksacji kredytu do CHF, pozwany wskazał, że kwestionowane postanowienia zostały między stronami uzgodnione indywidualnie, ponieważ powodowie przyjęli je w następstwie propozycji złożonej przez poprzednika prawnego pozwanego. Powodowie, jak wskazał pozwany, złożyli wniosek o konkretny, znany im, wybrany i zaakceptowany produkt, tj. kredyt hipoteczny indeksowany kursem CHF, o czym jednoznacznie świadczy treść stanowiącego załącznik do wniosku kredytowego oświadczenia wnioskodawcy związanego z ubieganiem się o kredyt hipoteczny indeksowany do waluty obcej, złożonego przez powodów ponownie przy zawieraniu spornej umowy. Zdaniem pozwanego należy przyjąć, że strony uzgodniły w ten sposób nie tylko samą indeksację kredytu, ale również jej zasady. Klauzula indeksacyjna jest ponadto w ocenie pozwanego zgodna z dobrymi obyczajami i nie narusza rażąco interesów konsumenta. Pozwany zaprzeczył, że nie dopełnił ciężących na nim w stosunku do powodów obowiązków informacyjnych zarówno przed zawarciem umowy, jak i w trakcie jej zawierania. Wywodził ponadto, że na kwestionowaną klauzulę indeksacyjną składają się w istocie dwie klauzule – klauzula kursowa, dotycząca spreadu walutowego oraz klauzula ryzyka walutowego. Klauzula spreadu walutowego nie dotyczy zdaniem pozwanego świadczeń głównych stron, a ewentualne stwierdzenie abuzywności postanowień umownych odsyłających do tabeli banku nie skutkuje wyeliminowaniem z umowy indeksacji jako takiej. Klauzula ryzyka walutowego spełnia natomiast w ocenie pozwanego wymagania transparentności i jednoznaczności, a ponadto nie jest w żaden sposób sprzeczna z dobrymi obyczajami ani też nie narusza rażąco interesu powodów. Pozwany argumentował, że skutkiem ewentualnego stwierdzenia nieprawidłowości w ukształtowaniu umownego mechanizmu indeksacji nie może być unieważnienie umowy ani przyjęcie konstrukcji kredytu złotowego oprocentowanego według stawki referencyjnej LIBOR 3M. W ocenie pozwanego w odniesieniu do spornej umowy zastosowany mógłby zostać przepis art. 358 § 2 kc, a także art. 69 ust. 3 Prawa bankowego, mimo że wszedł on w życie już po zawarciu umowy. Pozwany wyraził także opinię, że ustalenie nieważności spornej umowy byłoby niekorzystne dla powodów, ponieważ miałyby dla nich negatywne skutki ekonomiczne. Pozwany wskazał także, że zawarty przez strony aneks z 24 czerwca 2014 r. stanowi odnowienie, o którym mowa w art. 506 kc, wobec czego nie ma podstaw do kwestionowania łączącego strony stosunku prawnego za okres po zawarciu aneksu. Pozwany zakwestionował także żądanie ewentualne pozwu, wskazując, że nie może ono prowadzić do zwrotu świadczenia uiszczonego przez kredytobiorcę, skoro jest on nadal dłużnikiem banku i to w znacznych rozmiarach, ponieważ bank nie jest w tej sytuacji bezpodstawnie wzbogacony.

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 13 stycznia 2021 r. Sąd Okręgowy w Katowicach orzekł, iż :

1. ustala, że umowa o kredyt hipoteczny nr (...) z dnia 8 lutego 2010 roku jest nieważna ;

2. zasądza od pozwanego na rzecz powodów kwotę 11 834,00 (jedenaście tysięcy osiemset trzydzieści cztery złote) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia uprawomocnienia wyroku z tytułu zwrotu kosztów procesu.

Sąd Okręgowy ustalił, że w 2010 r. powodowie K. W. i M. W. podjęli decyzję o budowie domu. Zwrócili się do kilku banków (m.in. (...) S.A., (...) Banku (...) S.A.) o udzielenie im kredytu złotowego, ale dowiedzieli się, że nie mają zdolności kredytowej. Poprzednik prawny pozwanego – (...) S.A. Oddział w Polsce (wykorzystujący w działalności nazwę handlową P.) również nie zaoferował powodom kredytu złotowego, lecz jedynie indeksowany kursem franka szwajcarskiego. Jak stwierdzono, pracownik banku poinformował powodów, że kredyt jest bezpieczny, a frank szwajcarski jest stabilną walutą. Powodowie byli zachęceni do zaciągnięcia kredytu indeksowanego kursem franka szwajcarskiego. Przedstawione powodom tabele zawierające porównanie kredytu w złotych, euro i frankach szwajcarskich nie stanowiły dla nich jasnej i zrozumiałej informacji. Powodowie nie byli informowani o skali możliwego wzrostu kursu franka szwajcarskiego do złotego i o rozmiarze możliwego wzrostu salda kredytu. Nie wyjaśniono im także pojęcia spreadu walutowego.

Sąd pierwszej instancji ustalił, iż 22 stycznia 2010 r. powodowie złożyli na opracowanym przez (...) S.A. formularzu wnioski o kredyt hipoteczny, wskazując że wnioskuje o udzielenie kredytu w kwocie 300 000 zł na budowę domu systemem gospodarczym. Spośród trzech zawartych w formularzu opcji waluty kredytu (PLN, CHF, EUR) wybrali, przez zaznaczenie odpowiedniego pola, walutę CHF. Wskazali, że kredyt ma zostać wypłacony w transzach i spłacany w okresie 240 miesięcy. W tym samym dniu powodowie podpisali sporządzone na opracowanym przez bank formularzu oświadczenie związane z ubieganiem się o kredyt hipoteczny indeksowany do waluty obcej. W treści oświadczenia wskazane zostało, że powodowie zostali zapoznani przez pracownika banku z kwestią ryzyka kursowego w przypadku udzielenia kredytu indeksowanego do waluty obcej oraz że będąc w pełni świadomymi ryzyka kursowego, rezygnują z możliwości zaciągnięcia kredytu w złotych i dokonują wyboru kredytu indeksowanego do waluty obcej, a także że znane są im postanowienia regulaminu kredytu hipotecznego udzielanego przez (...) w odniesieniu do kredytów indeksowanych do waluty obcej, że zostali poinformowani, iż aktualna wysokość kursów waluty obcej dostępna jest placówkach banku oraz na oficjalnej stronie internetowej banku oraz że zapoznali się z dokumentem o nazwie „Informacje istotne dla oceny ryzyka i kosztów związanych z zawarciem umowy o kredyt hipoteczny w (...). W formularzu zawarto także oświadczenie powodów o tym, że są świadomi ponoszenia ryzyka kursowego związanego z wahaniami kursów waluty, do której indeksowany jest kredyt, tego, że kredyt zostanie wypłacony w złotych na zasadach opisanych w regulaminie, że saldo zadłużenia kredytu wyrażone jest w walucie obcej, że raty kredytu wyrażone są w walucie obcej i podlegają spłacie w złotych na zasadach opisanych w ww. regulaminie, a także że na wysokość zobowiązania względem banku wynikającego z umowy o kredyt oraz na wysokość rat spłaty kredytu wpływ ma ryzyko kursowe, w tym kształtowanie się kursów w czasie oraz spread walutowy (i jego zmiany), wyrażony jako różnica kursów stosowanych przez bank, zgodnie z tabelą kursów sprzedaży i kupna waluty indeksacji kredytu .

Sąd Okręgowy ustalił, że 11 lutego 2010 r. powodowie zawarli z (...) S.A. Oddział w Polsce umowę o kredyt hipoteczny nr (...). Umowa została sporządzona w dniu 8 lutego 2010 r. w oparciu o wzorzec stosowany przez poprzednika prawnego pozwanego. W § 2 ust. 1 umowy wskazano, że bank zobowiązał się oddać powodom do dyspozycji kwotę 300 000 zł oraz że kredyt jest indeksowany do waluty obcej CHF. Zgodnie z § 2 ust. 2 i 3 umowy kredyt przeznaczony był na budowę domu systemem gospodarczym, a okres kredytowania wynosił 240 miesięcy. W § 3 ust. 1-4 umowy określono wysokość oprocentowania kredytu, wskazując, że kredyt oprocentowany jest według zmiennej stopy procentowej, ustalonej jako suma stopy referencyjnej LIBOR 3M (CHF) oraz stałej marży banku w wysokości 3,60 punktów procentowych, przy czym bank uprawniony był do naliczania oprocentowania wyższego o jeden punkt procentowy w razie zaprzestania przez powodów zasilania prowadzonego przez bank rachunku środkami pochodzącymi z całości wynagrodzenia (świadczenia, przychodu) z działalności gospodarczej. W § 6 umowy określono sposób i terminy spłaty kredytu, wskazując, że spłata kredytu ma następować w 240 równych miesięcznych ratach kapitałowo-odsetkowych (ust. 1, 2 i 4), przy czym w okresie karencji kapitału płatne miały być wyłącznie raty odsetkowe (ust. 5). Raty kredytu oraz inne należności związane z kredytem pobierane miały być z rachunku bankowego wskazanego w załączniku do umowy. Powodowie zobowiązani byli utrzymywać na tym rachunku wystarczające środki, uwzględniając możliwe wahania kursowe waluty indeksacyjnej (ust. 6). Zabezpieczenie kredytu stanowiła, zgodnie z § 7 umowy, hipoteka

kaucyjna do kwoty 600 000 zł ustanowiona na rzecz banku na nieruchomości położonej w B. przy ul. (...), nr działki (...), objętej księgą wieczystą nr (...) oraz cesja praw na rzecz banku z polisy ubezpieczenia ww. nieruchomości (budowy) od ognia i innych zdarzeń losowych. W § 10 ust. 3 wskazano szacunkowy całkowity koszt kredytu wynoszący 132 171,41 zł, wyliczony w oparciu m.in. o założenie, że oprocentowanie kredytu nie ulegnie zmianie, że kwota kredytu zostanie wypłacona jednorazowo w całości oraz że kredytu udzielono bez okresu karencji. W kalkulacji nie uwzględniono także różnic kursowych. Zgodnie § 10 ust. 4 umowy w celu ustalenia szacunkowego całkowitego kosztu kredytu indeksowanego zastosowano kurs sprzedaży waluty obcej obowiązujący w banku w dniu sporządzenia umowy. W § 16 ust. 1 umowy wskazano, że w zakresie nieuregulowanym umową zastosowanie mają postanowienia regulaminu kredytu hipotecznego udzielanego przez (...), który zgodnie z § 1 ust. 2 umowy stanowił jej integralną część.

Sąd pierwszej instancji ustalił ponadto, że w § 4 ust. 1 regulaminu kredytu hipotecznego udzielanego przez (...), stanowiącego załącznik nr 1 do umowy o kredyt hipoteczny, wskazano, że kredyt udzielany jest w złotych, a na wniosek (w którym wnioskodawca wskazuje kwotę kredytu wyrażoną w złotych z zaznaczeniem, że wniosek dotyczy kredytu indeksowanego do waluty obcej) bank udziela kredytu indeksowanego do waluty obcej. Zgodnie z § 7 ust. 4 regulaminu w przypadku kredytów indeksowanych do waluty obcej wypłata kredytu następować miała w złotych według kursu nie niższego niż kurs kupna zgodnie z tabelą obowiązującą w momencie wypłaty środków z kredytu. W przypadku wypłaty kredytu w transzach stosowany miał być kurs nie niższy niż kurs kupna zgodnie z tabelą obowiązującą w momencie wypłaty poszczególnych transz. Saldo zadłużenia z tytułu kredytu wyrażone miało być w walucie obcej i obliczane według kursu stosowanego przy uruchomieniu kredytu lub przy wypłacie poszczególnych transz. Zgodnie z § 8 ust. 1 i 2 uruchomienie kredytu następowało na podstawie złożonej w banku dyspozycji, w terminie nieprzekraczającym 7 dni roboczych od dnia następującego po dniu złożenia dyspozycji oraz spełnienia przez kredytobiorcę warunków określonych w umowie, przy czym w przypadku kredytów wypłacanych w transzach wypłata każdej transzy kredytu poza pierwszą następować miała w terminie nieprzekraczającym 14 dni roboczych, a wypłaty poszczególnych transz uwarunkowane były pozytywnym wynikiem kontroli inwestycji. W § 9 regulaminu określono zasady spłaty kredytu. Zgodnie z ust. 1 zdanie 1 tego paragrafu spłaty kredytu pobierane miały być ze wskazanego w umowie rachunku bankowego kredytobiorcy prowadzonego w złotych. W ust. 2 pkt 1 wskazano, że w przypadku kredytów indeksowanych do waluty obcej raty kredytu podlegające spłacie wyrażone są w walucie obcej i w dniu wymagalności raty kredytu pobierane są z rachunku bankowego, o którym mowa w ust. 1, według kursu sprzedaży zgodnie z tabelą obowiązującą w banku na koniec dnia roboczego poprzedzającego dzień wymagalności raty spłaty kredytu. Zgodnie z ust. 2 pkt 1 w przypadku dnia wymagalności raty kredytu przypadającego na dzień wolny od pracy stosowany miał być kurs sprzedaży zgodnie z tabelą obowiązującą w banku na koniec ostatniego dnia roboczego poprzedzającego dzień wymagalności raty spłaty kredytu. Postanowienia dotyczące stosowania bankowych kursów walut zawarte zostały także w § 14 regulaminu, dotyczącym przewalutowania kredytu. W § 14 ust. 8 wskazano, że obliczenie kwoty kapitału po zmianie waluty kredytu następuje w przypadku zmiany waluty kredytu z waluty obcej na złote – według kursu sprzedaży waluty obcej do złotych, zgodnie z tabelą obowiązującą na 2 dni robocze przed dniem realizacji zmiany waluty kredytu (pkt 1), w przypadku zmiany waluty kredytu ze złotych na walutę obcą – według kursu kupna waluty obcej do złotych, zgodnie z tabelą obowiązującą na 2 dni robocze przed dniem realizacji zmiany waluty kredytu (pkt 2) oraz w przypadku zmiany waluty kredytu z waluty obcej na inną walutę obcą – według ilorazu kursu sprzedaży dotychczasowej waluty kredytu do złotych oraz kursu kupna nowej waluty kredytu do złotych, zgodnie z tabelą obowiązującą na 2 dni robocze przed dniem realizacji zmiany waluty kredytu (pkt 3).

Jak zostało to ustalone, w dniu zawarcia umowy powodowie podpisali także formularz oświadczenia kredytobiorcy związanego z zaciągnięciem kredytu zabezpieczonego hipoteką. W treści tego dokumentu zawarto oświadczenie kredytobiorcy o zapoznaniu go przez pracownika banku z kwestią ryzyka zmiany stopy procentowej oraz o świadomości ponoszenia ryzyka zmiany stopy procentowej, która ma wpływ na wysokość zobowiązania względem banku wynikającego z umowy o kredyt oraz na wysokość rat spłaty kredytu. W pozostałym zakresie treść oświadczenia była tożsama z treścią oświadczenia podpisanego przez powodów przy składaniu wniosku kredytowego. Stwierdzono ponadto, iż powodowie zapoznali się z treścią umowy w oddziale banku w dniu jej podpisania. Powodom nie stworzono możliwości negocjowania warunków umowy, w tym kursu franka szwajcarskiego, po którym miała zostać przeliczona

kwota udzielonego kredytu. Do czasu zawarcia aneksu w 2014 r. powodowie nie mieli także możliwości spłaty kredytu bezpośrednio we frankach szwajcarskich.

Sąd Okręgowy ustalił nadto, że kredyt został powodom wypłacony w czterech transzach. Pierwsza transza w kwocie 50 000 zł została uruchomiona 26 lutego 2010 r., druga, w kwocie 60 000 zł – 27 lipca 2010 r., trzecia, w kwocie 100 000 zł – 5 października 2010 r. a czwarta, w kwocie 90 000 zł – 19 lipca 2011 r. W okresie od 26 lutego 2010 r. od 26 czerwca 2014 r. powodowie dokonali spłaty kredytu w łącznej kwocie 91 097,57 zł.

Stwierdzono również, że 26 czerwca 2014 r. strony zawarły aneks nr (...) do spornej umowy kredytu. Zgodnie z § 1 ust. 1 aneksu spłata kredytu indeksowanego następować miała w walucie obcej CHF, do której kredyt jest indeksowany. W § 1 ust. 4 wskazano, że raty spłaty kredytu pobierane będą z rachunku bankowego w walucie CHF, natomiast zgodnie z § 2 ust. 1 i 3 wszelkie opłaty i prowizje (z wyjątkiem prowizji od wcześniejszej spłaty, która zgodnie z § 2 ust. 2 miała zostać pobrana z rachunku wskazanego w dyspozycji wcześniejszej spłaty), a także składki z tytułu ubezpieczeń pobierane miały być z rachunku bankowego prowadzonego w złotych, wskazanego w załączniku do umowy.

Jak ustalono, w okresie od 27 czerwca 2014 r. do 7 października 2019 r. powodowie dokonywali spłaty kredytu bezpośrednio we frankach szwajcarskich. Suma dokonanych przez nich w tym okresie spłat wyniosła 38 295,81 CHF.

Powyższych ustaleń faktycznych Sąd Okręgowy dokonał w oparciu o dokumentację znajdującą się w aktach sprawy, w szczególności o umowę stron i stanowiący załącznik do niej regulamin kredytu hipotecznego, a także na podstawie przesłuchania powodów w charakterze strony. Pominięto, na podstawie art. 235¹ § 1 pkt 6 kpc, wnioskowany przez pozwanego dowód z zeznań świadka A. S. na piśmie, albowiem świadek ten nie złożył zeznań w zakreślonym przez Sąd terminie 21 dni, wobec czego zobowiązano pozwanego do wskazania adresu miejsca zamieszkania świadka, czego nie wykonał i tym samym nie oznaczył dowodu w sposób, który umożliwił jego przeprowadzenie.

W tym stanie rzeczy sąd pierwszej instancji zważył, że powodowie zgłosili w pierwszej kolejności żądanie ustalenia nieważności umowy, zatem w pierwszej kolejności poddał ocenie, czy powodowie posiadają interes prawny w ustaleniu, iż sporna umowa jest nieważna. Jego zdaniem interes prawny oznacza, że sam skutek, który wywoła uprawomocnienie się wyroku ustalającego, zapewni stronie powodowej ochronę jej prawnie chronionych interesów oraz definitywnie zakończy spór istniejący między stronami lub zapobiegnie powstaniu takiego sporu w przyszłości. W razie wątpliwości pojęcie interesu prawnego należy zatem rozumieć jako potrzebę wprowadzenia jasności co do konkretnego stosunku prawnego lub prawa, celem ochrony przed groźącym naruszeniem sfery uprawnień powodów. Oceniał następnie, iż brak interesu prawnego w rozumieniu art. 189 kpc będzie miał miejsce wtedy, gdy stan niepewności prawnej może zostać usunięty w drodze dalej idącego powództwa o świadczenie lub ewentualnie innego powództwa. Zdaniem Sądu Okręgowego okoliczności niniejszej sprawy przemawiają za istnieniem interesu prawnego powodów w ustaleniu nieważności umowy, podkreślając, że sporna umowa w chwili wniesienia pozwu była wciąż przez powodów wykonywana, gdyż termin, na który została zawarta, miał minąć dopiero w 2030 r. Jego zdaniem wyrok ustalający ureguluje zatem ostatecznie stosunek istniejący między stronami i na tej podstawie strony będą się mogły rozliczyć – w tym powodowie będą mogli uzyskać zwrot spełnionych przez siebie tytułem spornej umowy, nienależnych świadczeń. Wskazał, iż stwierdzenie nieważności umowy przesądzi in concreto nie tylko o możliwości zwrotu na rzecz powodów dotychczas spełnionych świadczeń, ale i o braku obowiązku spełniania na rzecz banku świadczeń w przyszłości, a więc o zezwoleniu na zaprzestanie spłaty kolejnych rat kredytu. Ustalające orzeczenie sądu zniesie więc wątpliwości stron i zapobiegnie dalszemu sporowi o roszczenia banku wynikające z umowy.

Sąd pierwszej instancji dalej uznał, że w aspekcie regulacji art. 69 ust. 1 oraz art. 69 ust. 2 pkt 5 Prawa bankowego kwota zobowiązania powodów nie została w kwestionowanej umowie określona w sposób precyzyjny i jednoznaczny. Wskazał, że wysokość zobowiązania powodów była indeksowana miernikiem wartości wyznaczonym swobodnie przez pozwaną bank, a powodowie nie mieli wiedzy o wysokości kredytu wysokości raty oraz kwocie pozostałej do spłaty. Zdaniem tego Sądu umowa jako sprzeczna z art. 353¹ kc oraz art. 69 prawa bankowego powinna zostać unieważniona, bowiem nie wskazuje na konkretną kwotę, na którą opiewa; ponadto zastosowana w umowie klauzula waloryzacyjna uzależniająca wysokość raty kredytowej od kursu CHF została sformułowana w sposób naruszający powyższe przepisy.

Zdaniem Sądu Okręgowego z klauzuli tej wynika, że raty będą wyliczane nie od kwoty kredytu, ale będą ustalane jako równowartość wymaganej spłaty wyrażonej w walucie indeksacyjnej po jej przeliczeniu według kursu sprzedaży walut określonego w Bankowej tabeli kursów. Podniósł, że raty składają się m. in. z części odsetkowej, zatem w praktyce powodowie spłacali odsetki wyliczane nie od kwoty udzielonego kredytu, ale od salda zadłużenia wyrażanego w CHF. Nigdy nie wiedząc w jakiej wysokości mają zapłacić ratę odwołując się do treści § 2 oraz § 6 umowy, że w umowie nie wskazano wysokości kredytu we frankach szwajcarskich, kursu, po jakim dojdzie do przeliczenia kwoty kredytu, ani wysokości zobowiązania w walucie indeksacji. Z tytułu zawartej umowy nigdy nie wypłacono im środków we frankach szwajcarskich. W istocie udzielony powodom kredyt, zdaniem Sądu Okręgowego, jest kredytem złotowym, a przeliczenie kwoty kapitału kredytu na kwotę wyrażoną w walucie obcej, stanowiącej podstawę wyliczania rat kredytu, przeliczanych następnie z powrotem na złotówki, nastąpiło na podstawie klauzuli abuzywnej, a zatem bezskutecznej. Zaznaczył, że postanowienia umowne dotyczące indeksacji nie zawierały odniesienia do jakichkolwiek zewnętrznych, obiektywnych mierników, przez co umożliwiały bankowi swobodne określanie kursów waluty, nie pozwalając jednocześnie kredytobiorcom na kontrolę celowości i legalności sposobu ustalania tych kursów.

Sąd pierwszej instancji podniósł, że wysokość świadczenia powodów była określana jednostronnie, co stanowi o rażącym naruszeniu ich interesów oraz o sprzeczności postanowień indeksacyjnych z dobrymi obyczajami, a zatem o ich abuzywności, która leży u podstaw dochodzonego przez powodów roszczenia. Przyjął, iż z uwagi na sprzeczność ustanowionego w klauzuli waloryzacyjnej sposobu naliczania odsetek z bezwzględnie obowiązującymi przepisami prawa (art. 69 ust. 1 i ust. 2 pkt 5 ustawy Prawo bankowe), klauzula taka winna zostać uznana za nieważną, a w konsekwencji cały kredyt. Zgodnie z art. 58 kodeksu cywilnego czynność prawna, która jest sprzeczna z ustawą (bezwzględnie obowiązującymi przepisami prawa) jest nieważna.

Sąd Okręgowy wskazał, iż wymóg jasnego przedstawienia mechanizmu indeksacji oraz wzorca umownego w umowie stron nie został zachowany. Nie zawiera ona bowiem jakichkolwiek informacji o powodach zastosowania mechanizmu indeksacji (waloryzacji) i specyfice jego funkcjonowania. Postanowienia umowy kształtujące mechanizm waloryzacji ustanowiły, że zarówno kurs kupna CHF stosowany przy przeliczaniu wypłaconej kwoty kredytu na sumę CHF, jak i kurs sprzedaży CHF, stosowany przy przeliczaniu wyrażanych w CHF rat kredytowych będą ustalane przez bank w publikowanych tabelach kursów wymiany walut. Sąd ten podkreślił, że umowa nie przewidziała według jakich określonych kryteriów kursy te miałyby być ustalane, w istocie bank mógł takie kursy ustalić w sposób całkowicie dowolny, niezależny od realiów rynkowych, kursów NBP itp. Zważywszy zaś, że to kursy CHF kształtują wysokość rat kredytowych i zadłużenia kredytowego, prawo banku do dowolnego kształtowania kursów CHF, oznacza w praktyce prawo banku do dowolnego kształtowania wysokości rat i zadłużenia kredytowego.

Sąd pierwszej instancji stwierdził, że bezsprzecznie pozwany ma status przedsiębiorcy, a powodowie status konsumentów w rozumieniu art. 22¹ kc. Wskazał, iż zgodnie z art. 385¹ § 1 kc badanie łączącej konsumenta z przedsiębiorcą umowy celem ustalenia zawarte w niej postanowienia mają charakter niedozwolony (abuzywny) dopuszczalne jest tylko w odniesieniu do tych postanowień, które nie zostały z konsumentem indywidualnie uzgodnione. Zaznaczył, że mechanizmy, służące do przeliczania złotych na franki szwajcarskie nie były uzgodnione z powodami czyli jak będzie ustalany kurs waluty obcej, w szczególności zaś co do poinformowania ich przez bank o tym, że kursy te będą ustalane przez pozwanego bank, w jaki sposób i na jakich zasadach; ustalono to w oparciu o przesłuchanie powodów, a pozwany nie zaoferował co do powyższej okoliczności żadnego dowodu. Sąd pierwszej instancji przyjął, iż spoczywający na pozwanym z mocy art. 385¹ § 4 kc obowiązek dowodowy nie został spełniony.

W tym stanie rzeczy za abuzywne uznano postanowienia umowy dotyczące mechanizmu przeliczania kursu waluty, a więc mechanizmów przy użyciu których klauzule waloryzacyjne te były wykonywane, a zatem tego, że mechanizmy te zakładały ustalanie kursów walut obcych przez banki wedle zasad nie uzgodnionych z klientami. Przyjął, iż bank posłużył się wzorcem umowny, zatem umowa nie była indywidualnie negocjowana, stosownie do art. 385¹ § 3 kc, na co wskazywała treść przesłuchania powodów.

Sąd pierwszej instancji podkreślił, iż obowiązkiem przedsiębiorcy dokonującego czynności z konsumentem jest podjąć takie działania, aby w sposób jasny, przystępny, zrozumiały i wszechstronny wyjaśnić mu wszelkie niezbędne informacje mające istotne znaczenia dla przyszłej umowy. To też rolą banku było wyjaśnić powodowi zasady, na jakich będzie ustalany kurs waluty obcej, w szczególności zaś co do poinformowania ich o tym, że kursy te będą ustalane przez pozwany bank, w jaki sposób i na jakich zasadach. Wskazał, że bank nie pouczył powodów o skutkach zawarcia kredytu indeksowanego do waluty obcej oraz o zagrożeniach z tego wynikających, ograniczając się do zapewnień, iż jest to kredyt tani, bezpieczny, przy którym nie wzrośnie oprocentowanie i raty. Umowa nie określała ani kursu CHF wobec złotego, ani sposobu jego ustalania na potrzeby wyliczenia zobowiązania powodów na datę jej zawarcia, następnie uruchomienia kredytu, ale i przez czas jego zakładanego i faktycznego spłacania przez nich. Zawierała odesłanie do tabeli kursów, bez innych zastrzeżeń dotyczących ich zasad jej ustalania, także w zakresie odmienności kursów kupna, sprzedaży. . Na ustalenie kursu walut powodowie nie mieli żadnego wpływu. Tylko pozwany bank na mocy umowy był jednostronnie upoważniony do określenia zobowiązania powodów, a więc na wysokość rat kapitałowo-odsetkowych. Umowa nie zawierała zapisów wyjaśniających sposób ustalenia tabeli. W § 2 umowy ustalono, że bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy kwotę w wysokości 300 000 zł kredyt jest indeksowany do waluty obcej CHF Zasady spłaty kredytu określa paragraf 9 regulaminu Raty miały być pobierane przez bank z rachunku bankowego według kursu sprzedaży zgodnie z Tabelą obowiązująca w banku. Zdaniem Sądu Okręgowego kwestionowany zapis umowy i regulaminu powodował, iż przy zawarciu umowy powodowie nie znali faktycznej wysokości rat, które będą płać przez wiele lat.

Sąd ten zważył dalej, iż przeliczenie złotych na franki szwajcarskie i odwrotnie ma następować przy przyjęciu kursów wynikających z tabel kursowych pozwanego, bank uzyskał wyłączne prawo do określania kursu CHF dla potrzeb rozliczeń z pozwanym. Miernik pozwalający ustalić ostatecznie i wiążąco wysokość zobowiązania pozwanego nie ma charakteru obiektywnego, a został on uzależniony od jednostronnej i arbitralnej decyzji pozwanego. Powodowie nie mieli możliwości weryfikacji prawidłowości danych umieszczanych przez bank w tabeli kursów, a tym samym prawidłowości wyliczenia wysokości kwoty należnych bankowi rat. Ten sposób ukształtowania zakresu praw i obowiązków stron analizowanej umowy, który jest następstwem wprowadzenia do niej na skutek zastosowania przez pozwanego przygotowanego przez niego wzorca postanowień dotyczących zasad działania klauzuli waloryzacyjnej zdaniem sądu pierwszej instancji nie spełnia kryterium transparentności, godzi w równowagę kontraktową stron umowy i w rezultacie stawia powodów w znacznie gorszej niż pozwanego pozycji, co uznano za sprzeczne z dobrymi obyczajami. Jak wskazał, nie ma znaczenia późniejsze wykonywanie umowy, jako że z art. 385² kc ocena zgodności postanowienia z dobrymi obyczajami dokonywana jest według stanu z daty jej zawarcia. Skutkiem jego negatywnej weryfikacji było przyjęcie przez Sąd Okręgowy, za zasadzie art. 385¹ § 2 kc, że postanowienie to nie wiąże konsumenta i jako takie jest bezskuteczne od momentu zawarcia umowy.

Zdaniem sądu pierwszej instancji skutkiem uznania danego postanowienia umowy za niedozwolone jest jego bezskuteczność względem konsumenta (art. 385¹ § 2 kc). Jego zdaniem jedyne postanowienia tej umowy, które istotnie są abuzywne, to postanowienia dotyczące mechanizmów przeliczania złotych na CHF i odwrotnie. Ich usunięcie z umowy prowadzi natomiast do powstania w niej luki, spowodowanej wykluczeniem stosowania nieuczciwego warunku umownego w taki sposób, aby nie wywoływał on wiążącego skutku dla konsumenta w celu doprowadzenia do takiej sytuacji prawnej konsumenta, jaka miałyby miejsce wówczas, gdyby tego warunku nigdy nie było. Sąd nie jest natomiast władny dokonać zmiany treści tego warunku.

Prowadzi to do wyeliminowania z umowy łączącej strony postanowień regulujących zasady przeliczania złotych na franki szwajcarskie i w relacji odwrotnej.

Sąd pierwszej instancji uznał, że nie ma w niniejszej sprawie możliwości wykonania umowy po wyeliminowaniu postanowień o charakterze abuzywnym. Wskazał, że utrzymanie w mocy umowy kredytowej bez klauzul waloryzacyjnych, ale z pozostawieniem oprocentowania według stawki LIBOR nie jest możliwe, stawka LIBOR miała zastosowanie do kredytów we frankach, a skoro tak to umowa musi zostać uznana za nieważną w całości. I raz jeszcze w tym miejscu wskazać trzeba iż całkowicie bez znaczenia dla oceny powyższego jest fakt zawarcia aneksów do umowy.

W tych okolicznościach Sąd Okręgowy uznał analizowaną umowę za nieważną w całości, przy czym nieważność ta datowana jest od dnia jej zawarcia, podkreślając, że przepis art. 385¹ kc nie wyklucza zastosowania sankcji nieważności na podstawie art. 58 § 2 kc.

Sąd Okręgowy podnosił nadto, że zarówno powód jak i powódka wyrazili wolę ustalenia nieważności umowy, będąc w pełni świadomi konsekwencji takiej decyzji, stąd powództwo główne o ustalenie uwzględniono.

O kosztach procesu orzeczono z powołaniem na art. 98 kpc obciążając nimi w całości stronę pozwaną jako przegrywającą ten spór. Na zasądzoną kwotę złożyła się opłata od pozwu w kwocie 1000 zł, opłata od pełnomocnictwa w kwocie 34 zł oraz wynagrodzenie pełnomocnika w stawce minimalnej w wysokości a to kwota 10 800 zł.

Apelację od tego wyroku w całości wniósł pozwany, domagając się jego zmiany poprzez oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenia kosztów postępowania za obie instancje, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Domagał się nadto w trybie art. 380 kpc kontroli niezaskarżalnego postanowienia sądu pierwszej instancji z 2 grudnia 2020r. w przedmiocie pominięcia wniosku dowodowego pozwanego dotyczącego dowodu z zeznań świadka A. S. na okoliczności wskazane w pkt 4. odpowiedzi na pozew oraz przeprowadzenia tego dowodu w formie pisemnej.

Apelujący zarzucił naruszenie przepisów prawa procesowego, które miało wpływ na wynik sprawy art. 233 § 1 kpc przez dokonanie ustaleń sprzecznych z treścią materiału dowodowego i niezgodnych z rzeczywistym stanem rzeczy, polegających na:

a) nieuwzględnieniu okoliczności dotyczących indywidualnego uzgodnienia ze stroną powodową postanowień umowy dotyczących indeksacji, wynikających z dowodów w postaci dokumentów złożonych w niniejszej sprawie oraz pominięciu zaoferowanych przez stronę pozwaną dowodów z zeznań świadka A. S.;

b) nieuwzględnieniu okoliczności:

- zapoznania się przez powodów z postanowieniami umowy i regulaminu w odniesieniu do kredytu indeksowanego do waluty obcej oraz z ryzykiem kursowym,

- świadomości powodów w zakresie ryzyka kursowego związanego z wahaniami kursów waluty, do której indeksowany jest kredyt,

- świadomego i swobodnego wyboru przez powodów kredytu indeksowanego do waluty obcej oraz świadomej rezygnacji z zaciągnięcia kredytu w złotych polskich,

które to okoliczności wynikają z dowodów w postaci dokumentów złożonych w niniejszej sprawie i oparcie się w tej sferze wyłącznie na treści przesłuchania powodów, przy pominięciu zeznań świadka A. S.;

c) ustaleniu, że pozwany nieprawidłowo pouczył powodów o ryzyku kursowym, wbrew przeprowadzonym dowodom z dokumentów,

d) nieustaleniu jakie procedury obowiązywały w banku w dacie zawarcia umowy, w zakresie informowania klientów o kredycie indeksowanym oraz ryzyku kursowym z nim związanym oraz stosowaniu tych procedur wobec wszystkich klientów, w tym powodów i pominięciu zaoferowanych przez stronę pozwaną dowodów z zeznań świadka A. S.;

oraz art. 235² § 1 pkt 2 kpc w związku z art. 227 kpc przez pominięcie w postanowieniu z 2 grudnia 2020r. wniosku pozwanego o przeprowadzenie dowodu z zeznań A. S., podczas gdy dowód ten był istotny dla rozstrzygnięcia sprawy, w szczególności biorąc pod uwagę okoliczności wskazywane przez Sąd w uzasadnieniu wyroku, w tym między innymi informowanie o charakterystyce kredytu indeksowanego do waluty obcej i o ryzyku kursowym czy możliwości negocjowania warunków umowy;

a także naruszenie przepisów prawa materialnego :

- 1) art. 189 kpc poprzez przyjęcie istnienia interesu prawnego po stronie powodów w żądaniu ustalenia nieważności umowy;
- 2) art. 353¹ kc w zw. z art. 58 § 1 i 3 kc oraz art. 65 kc poprzez przyjęcie, że konstrukcja indeksacji przyjęta w umowie stron została ukształtowana z naruszeniem granic swobody umów, co prowadzi do nieważności umowy w całości,
- 3) art. 69 ust. 1 ustawy prawo bankowe w zw. z art. 358¹ § 1 kc w zw. z art. 58 § 1 i 3 kc poprzez uznanie, że zobowiązanie do zwrotu innej kwoty kapitału wyrażonej w PLN narusza ten przepis prawa bankowego, co miało prowadzić do nieważności umowy, podczas gdy przedmiotem zobowiązania strony powodowej jest niezmienna w czasie suma jednostek pieniężnych wyrażona w CHF, a przyjęta przez umowę konstrukcja kredytu jest dopuszczalna,
- 4) art. 385¹ § 1 kc w związku z art. 4 ust. 2 Dyrektywy Rady 93/13/EWG z 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz.Urz.U.E.L 1993 Nr 95 str.29) przez nieuwzględnienie skutków wyodrębnienia w orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej klauzul ryzyka walutowego, dotyczących zastosowania mechanizmu indeksacji zobowiązania kredytowego kursem waluty obcej oraz klauzul spreadów walutowych, dotyczących wyłącznie odesłania do stosowanych przez bank kursów walutowych oraz przyjęcie, że wszelkie obecne w umowie klauzule odwołujące się do waluty obcej określają główne świadczenia stron w ramach łączącej je umowy o kredyt hipoteczny, podczas gdy w świetle aktualnego na dzień orzekania, orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, klauzule ryzyka walutowego, uwzględniając wyżej wspomniane ich wyodrębnienie, są postanowieniami określającymi główne świadczenia stron, zaś klauzule spreadowe są takiego charakteru pozbawione to jest nie określają głównego świadczenia stron,
- 5) art. 385¹ § 1 zd. 2 kc przez przyjęcie, że postanowienia indeksacyjne zawarte w umowie nie zostały sformułowane w sposób jednoznaczny i zrozumiały,
- 6) art. 385¹ kc przez przyjęcie, że postanowienia umowne dotyczące indeksacji stanowią niedozwolone postanowienia umowne,
- 7) art. 56 kc w związku z art. 358 § 2 kc w związku z art. 69 ust. 3 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe w związku z art. 6 ust. 1 Dyrektywy Rady 93/13/EWG z 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich przez nierozważenie możliwości funkcjonowania umowy łączącej strony w oparciu o obowiązujące przepisy kodeksu cywilnego i prawa bankowego oraz możliwości przyjęcia innego kursu dla dokonania rozliczeń między stronami, przy zachowaniu mechanizmu indeksacji, co doprowadziło do bezpodstawnego unieważnienia umowy,

W oparciu o powyższe zarzuty pozwany domagał się zmiany zaskarżonego wyroku przez oddalenie powództwa w całości - z uwagi na jego bezzasadność, a nie dlatego, że wierzytelności pozwanego o zwrot kwot wypłaconych na podstawie umowy kredytu jest wyższa od wierzytelności strony powodowej o zwrot zapłaconych przez nią rat kapitałowo-odsetkowych oraz zasądzenie od strony powodowej na rzecz pozwanego kosztów procesu za obie instancje, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

W odpowiedzi na apelację powodowie domagali się oddalenia apelacji pozwanego i zasądzenia od pozwanego na ich rzecz solidarnie kosztów postępowania apelacyjnego oraz pominięcie wniosku dowodowego o dopuszczenie dowodu z zeznań świadka A. S., zawartego w apelacji.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

W pierwszej kolejności należało odnieść się do zarzutów dotyczących naruszenia norm prawa procesowego, jako dotyczących podstawy faktycznej zaskarżonego rozstrzygnięcia, by móc ocenić jego prawidłowość w aspekcie

stosownych norm prawnych (tak: wyrok Sądu Najwyższego z 7 marca 1997r., II CKN 18/97, OSNC 1997,8,112). Sąd Odwoławczy ocenił, iż ustalenia faktyczne sądu pierwszej instancji w zakresie istotnym dla rozpoznania sporu w niniejszej sprawie zostały dokonane prawidłowo, w oparciu o materiał dowodowy należycie oceniony i stąd ustalenia te przyjął za własne, bez konieczności ponownego przytaczania.

Postanowieniem wydanym na rozprawie apelacyjnej 18 maja 2022r. sąd drugiej instancji oddalił wniosek dowodowy pozwanego, zawarty w apelacji, o dopuszczenie dowodu z zeznań świadka A. S., na zasadzie art. 235¹ § 1 i 5 kpc, mając na uwadze, iż wniosek ten już uprzednio został oddalony postanowieniem sądu pierwszej instancji, które należało uznać za prawidłowe, zważywszy na tezę dowodową zaoferowaną tu przez wnioskującego. Świadek ten nie brał udziału w zawarciu umowy kredytowej z powodami, nie uczestniczył w procedurze jej podpisywania, a jedynie zeznawać miał na okoliczności dotyczące panujących w banku zasad i ogólnych procedur dotyczących zawierania tego typu umów kredytowych. Kontynuowanie postępowania dowodowego w tym kierunku było więc niecelowe i przyczyniłoby się jedynie do zbędnego przedłużenia postępowania.

Niezasadny okazał się być podniesiony w apelacji zarzut naruszenia art. 233 § 1 kpc, bowiem pozwany nie zdołał wykazać aby Sąd Okręgowy przekroczył granice wyrażonej w tym przepisie zasady swobodnej oceny dowodów, przez naruszenie: norm prawa procesowego, zasad doświadczenia życiowego i zawodowego bądź też reguł logicznego rozumowania.

Sąd Okręgowy nie przyjął indywidualnego uzgodnienia ze stroną powodową postanowień umowy dotyczących indeksacji, bowiem zaoferowane przez stronę pozwaną dowody dokonania takich indywidualnych uzgodnień nie potwierdzają. Z zawartej w przepisie art. 385¹ § 3 kc ustawowej definicji wynika, że nieuzgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu, zaś za szczególnie przypadek takich postanowień uznaje się te, które przejęto z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta. W doktrynie przyjmuje się, że „za „uzgodnione” trzeba uważać te tylko (postanowienia), na których treść konsument miał rzeczywisty wpływ (arg. a contrario z § 3), np. były uzgadniane w trakcie negocjacji albo zostały przyjęte przez przedsiębiorcę wskutek propozycji konsumenta (...)”. (Gudowski Jacek (red.), Kodeks cywilny. Komentarz. Księga trzecia. Zobowiązania. Opublikowano: LexisNexis 2013). Stosując powyższe kryterium nie sposób uznać, że w rozpoznawanej sprawie, przykłady umownych postanowień uzgodnionych indywidualnie stanowią, jak tego chce apelujący:

- złożenie przez powodów wniosku o konkretny znany mu i zaakceptowany przezeń produkt (kredyt hipoteczny indeksowany kursem franka szwajcarskiego),
- przyjęcie przez powodów w następstwie propozycji banku, którego następcą prawnym jest pozwany postanowień § 2 ust. 1 umowy kredytowej oraz § 7 ust. 4 i § 9 ust. 1 regulaminu, określających mechanizm indeksacji,
- złożenie przez powodów oświadczenia, że znane im są postanowienia umowy oraz regulaminu w odniesieniu do kredytów indeksowanych do waluty obcej oraz, że są świadomi, iż kredyt zostanie wypłacony w złotych polskich na zasadach określonych w regulaminie.

Powyższe zachowania powodów nie są bowiem formą pertraktacji pomiędzy konsumentem i przedsiębiorcą, jak również nie stanowią one przejawów inicjatywy kredytobiorcy w sferze kształtowania regulacji umownych, wiążących strony kontraktu.

Podkreślenia wymaga, iż zgodnie z art. 385¹ § 4 kc ciężar dowodu, że postanowienie zostało uzgodnione indywidualnie, spoczywa na tym, kto się na to powołuje, czyli w zaistniałej sytuacji procesowej na pozwanym; obowiązkiem temu pozwany nie sprostał. Dlatego też uznać należało, że apelujący nie zdołał wykazać, że uzgadniano indywidualnie postanowienia umowy zawartej w dniu 26 sierpnia 2008 r. pomiędzy powodami i bankiem, którego następcą prawnym jest pozwany w niniejszej sprawie. Na marginesie wypada wskazać, iż przywołany w apelacji pogląd Sądu Apelacyjnego w Katowicach, wyrażony w uzasadnieniu wyroku z dnia 30 maja 2018r., sygn. akt I A Ca 1233/17, dotyczył odmiennego

stanu faktycznego, gdzie ze złożonych przez kredytobiorców oświadczeń wynikało wprost, że nie skorzystali oni z przedstawionej przez bank w pierwszej kolejności oferty kredytu w walucie polskiej i stąd dokonali wyboru oferty w walucie wymienialnej, mając świadomość ryzyka związanego z kredytem zaciągniętym w takiej to walucie. Z materiału zgromadzonego w niniejszej sprawie nie wynika, by taka sytuacja, gdzie przedstawiono powodowi kilka oferty kredytów w różnych walutach wraz ze szczegółowymi symulacjami ryzyka z nimi związanego, zachodziła.

Za nieskuteczne uznać należało zarzuty dotyczące nieprawidłowości rozstrzygnięcia sądu pierwszej instancji w przedmiocie pominięcia wniosku strony pozwanej o dopuszczenie dowodu z zeznań świadka A. S., z uwagi na nieprzydatność zeznań tych osób dla rozstrzygnięcia w kwestii ważności łączącej strony procesu umowy o kredyt hipoteczny. Zaoferowany przez stronę apelującą dowód nie doprowadziłby bowiem do ustalenia jakiegokolwiek faktu związanego z zawarciem umowy z powodami, co do której podniesiono zarzut nieważności. Wnioskowany świadek miałby zeznawać głównie na okoliczność obowiązujących u pozwanego procedur związanych z zawieraniem tego rodzaju umów, nie zaś tej konkretnej, co do której zgłoszono żądanie oparte na przepisie art. 58 kc. Okoliczności istotne w tym zakresie ponadto zostały już wyczerpująco ustalone w oparciu o dokumenty złożone do akt sprawy, zwłaszcza w odniesieniu do konkretnej umowy łączącej strony niniejszej sprawy, zaś dowód z zeznań świadka na te same okoliczności nie byłby tu adekwatnym środkiem dowodowym, zwłaszcza w odniesieniu do świadka mającego uczestniczyć kilkanaście lat temu jednorazowo w obsłudze powodów, jako jednych z wielu klientów pozwanego banku. Uwzględniając powyższe okoliczności oraz zgromadzony w toku procesu materiał dowodowy w postaci dokumentów związanych z zawarciem umowy z powodami, uznano zarzuty naruszenia przepisów prawa procesowego za nieskuteczne, zaś wspomniane postanowienie dowodowe sądu pierwszej instancji, kwestionowane w trybie art. 380 kpc - za prawidłowe.

Nie zasługiwało na uwzględnienie stanowisko apelującego, który dowodów poinformowania konsumenta - przez bank udzielający kredytu - o ryzyku kursowym, upatrywał w złożeniu przez powodów (na etapie ubiegania się o udzielenie kredytu oraz ponownie przy zawieraniu umowy o kredyt hipoteczny) oświadczeń, z których wynikało między innymi, że kredytobiorca jest świadomy, że ryzyko kursowe ma wpływ na wysokość jego zobowiązań oraz wysokość rat kredytu, a saldo zadłużenia i raty kredytu wyrażone będą w walucie obcej. Słusznie Sąd Okręgowy taki sposób poinformowania konsumenta uznał za zaledwie spełnienie formalnego obowiązku informacji o ryzyku walutowym, przyjmując jednocześnie, że okoliczność ta jest decydująca dla oceny ważności umowy o kredyt hipoteczny powodów.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego nie jest wystarczające wskazanie w umowie, że ryzyko związane ze zmianą kursu waluty ponosi kredytobiorca oraz odebranie od kredytobiorcy oświadczenia, zawartego we wniosku o udzielenie kredytu, o standardowej treści, że został poinformowany o ponoszeniu ryzyka wynikającego ze zmiany kursu waluty. Wprowadzenie do umowy kredytowej zawieranej na wiele lat, na nabycie nieruchomości stanowiącej z reguły dorobek życia przeciętnego konsumenta, mechanizmu działania ryzyka kursowego, wymagało szczególnej staranności ze strony Banku w zakresie wyraźnego wskazania zagrożeń wiążących się z oferowanym kredytem, tak by konsument miał pełne rozeznanie konsekwencji ekonomicznych zawieranej umowy. Obowiązek informacyjny w zakresie ryzyka kursowego powinien zostać wykonany, w sposób jednoznacznie i zrozumiale unaoczniający konsumentowi, który z reguły posiada elementarną znajomość rynku finansowego, że zaciągnięcie tego rodzaju kredytu jest bardzo ryzykowne, a efektem może być obowiązek zwrotu kwoty wielokrotnie wyższej od pożyczonej, mimo dokonywania regularnych spłat (tak: wyrok Sądu Najwyższego z 27 listopada 2019 r., sygn. akt II CSK 483/18 (LEX nr 2744159)). Tak określonym standardom informowania o ryzyku kursowym, nie odpowiadają działania pozwanego względem powodów. Nie zmienia tego faktu brak stosownej regulacji w dacie zawarcia kwestionowanej umowy, wskazując na zasady współzycia społecznego, lojalność i uczciwość kontraktową między przedsiębiorcą a konsumentem, od przestrzegania których nie zwalnia brak przepisów obowiązujących w tym zakresie.

Zasadnym było przyjęcie interesu prawnego w żądaniu ustalenia nieważności umowy w trybie art. 189 kpc po stronie powodów, głównie z uwagi na istnienie niepewności co do stosunku zobowiązaniowego łączącego strony, który nie może zostać usunięty w drodze orzeczenia w sprawie o świadczenie. Podkreślenia wymaga, iż kredyt hipoteczny jest kredytem długofalowym i umowa obowiązywać miała przez wiele lat. Za niezasadny należało uznać więc zarzut naruszenia art. 189 kpc, podniesiony przez pozwanego. Podstawową przesłanką merytoryczną powództwa o ustalenie

jest istnienie interesu prawnego w żądaniu ustalenia istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa. Interes prawny w powództwie o ustalenie zachodzi, jeżeli sam skutek, jaki wywoła uprawomocnienie się wyroku ustalającego, zapewni powodowi ochronę prawnie chronionych interesów. W judykaturze przyjmuje się, że możliwość wytoczenia powództwa o świadczenie nie w każdej sytuacji świadczyć będzie o braku interesu prawnego w żądaniu ustalenia. Brak interesu prawnego wystąpi jedynie wówczas, gdy wyrok zasądający świadczenie zapewni pełną ochronę prawną jego uzasadnionych interesów. W przypadku, gdy sporem o świadczenie nie będą mogły ze swej natury być objęte wszystkie uprawnienia istotne z perspektywy ochrony sfery prawnej powodów, przyjęć należy, że mają interes prawny w rozumieniu art. 189 kpc. Odnosi się to w szczególności do żądania ustalenia nieistnienia stosunku prawnego, zwłaszcza, gdy konsekwencje ustalenia nieistnienia stosunku prawnego nie ograniczają się do aktualizacji obowiązku świadczenia, lecz dotyczą także innych aspektów sfery prawnej powodów (np. wpływają na określenie treści praw i obowiązków powodów jako dłużników pozwanego) (zob. wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 09 czerwca 2021 roku, V ACa 127/21, Legalis, wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 08 marca 2018 roku, I ACa 915/17, Legalis, wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 11 lutego 2021 r., I ACa 646/20, LEX), jak ma to miejsce w niniejszej sprawie. Z uwagi na sprzeczne stanowiska stron, wbrew twierdzeniom apelującego, koniecznym było uregulowanie ich statusu prawnego względem stosunku obligacyjnego wynikającego z umowy kredytowej wskazanej w pozwie, dla zapewnienia pewności stworzonej dla nich sytuacji prawnej.

Na akceptację zasługiwały oceny prawne sądu pierwszej instancji, prowadzące do uwzględnienia powództwa o ustalenie.

Wbrew podniesionemu w apelacji zarzutowi Sąd Okręgowy zasadnie przyjął, że

zawarte w kwestionowanej przez powodów umowie postanowienia dotyczące indeksacji mają charakter niedozwolony. W orzecznictwie sądowym utrwalony już jest pogląd, zgodnie z którym mechanizm ustalania przez bank kursów waluty, który pozostawia Bankowi swobodę, jest sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interesy konsumenta, a klauzula, która nie zawiera jednoznacznej treści i przez to pozwala na pełną swobodę decyzyjną banku, jest klauzulą niedozwoloną w rozumieniu art. 385¹ § 1 kc (zob.: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 lutego 2019 r., sygn. akt II CSK 19/18, LEX nr 2626330).

W kwestionowanej przez stronę powodową umowie ustalono, że jej integralną część stanowi Regulamin kredytu hipotecznego udzielanego przez (...). Z definicji zawartej w § 2 pkt 2 Regulaminu wynika, że kredyt indeksowany do waluty obcej to kredyt oprocentowany według stopy procentowej opartej na stopie referencyjnej, dotyczącej waluty innej niż złote, którego wypłata oraz spłata odbywa się w złotych w oparciu o kurs waluty obcej do złotych, według Tabeli. Z kolei w § 1 pkt 12 – Tabelę określono jako Tabelę kursów walut obcych obowiązującą w Banku. Nadto z załącznika do umowy kredytowej – „Oświadczenia kredytobiorcy zw. z zaciągnięciem kredytu zabezpieczonego hipoteką” wynika, że aktualna wysokość kursów waluty obcej dostępna jest w placówkach Banku. Ani w umowie, ani też w stanowiącym jej część Regulaminie, nie wskazano jednak kryteriów, według których ustala się kursy walut obowiązujące w Banku, stanowiące podstawę obliczenia kwot: wypłacanego kredytu lub jego transz oraz wysokości spłacanych rat. W tym kontekście stwierdzić należy, że odwołanie do kursów walut zawartych w „Tabeli kursów” ogłaszanych w siedzibie banku oznacza naruszenie równorzędności stron umowy przez nierównomierne rozłożenie uprawnień i obowiązków między partnerami stosunku obligacyjnego. W opisanych powyżej okolicznościach to w istocie pozwany Bank ma możliwość jednostronnego regulowania - na gruncie zawartej umowy - wysokości rat kredytu indeksowanego kursem franka szwajcarskiego. Jednocześnie prawo Banku do ustalania kursu waluty nie doznawało żadnych umownych ograniczeń w postaci skonkretyzowanych, obiektywnych kryteriów zmian stosowanych kursów walutowych (por. wyrok Sądu Najwyższego z 29 października 2019 r., sygn. akt IV CSK 309/18, OSNC 2020/7-8/64).

Wypadało zatem stwierdzić, że zastrzeżone w umowie kredytu indeksowanego do waluty obcej klauzule, kształtujące mechanizm waloryzacji, jako określające główne świadczenie kredytobiorcy, podlegały badaniu pod względem abuzywności jako niesformułowane jasno i rzetelnie, zrozumiałe dla konsumenta. Konsekwencją stwierdzenia niedozwolonej klauzuli umownej, spełniającej wymagania art. 385⁽¹⁾ § 1 kc jest działająca ex lege sankcja

bezskuteczności niedozwolonego postanowienia, przy czym art. 385⁽¹⁾ § 2 kc wyłącza stosowanie art. 58 § 3 kc. Uzasadnia to należyte stanowisko, zgodnie z którym nieuczciwe postanowienia indeksacyjne nie powinny być zastępowane innym mechanizmem przeliczeniowym opartym na przepisach kodeksu cywilnego (tak: wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 9 czerwca 2021 r., V ACa 127/21). Bez tych informacji powodowie, zdaniem sądów obu instancji, nie mogli zatem podjąć świadomej, rozważnej decyzji, a tym samym powyższe zaniechania ze strony banku pozwalają uznać, że klauzula ryzyka wymiany nie została wyrażona prostym i zrozumiałym dla konsumenta językiem – w znaczeniu nadanym tym pojęciom przez art. 4 ust. 2 Dyrektywy 93/13. Wobec tego przyjęto, wbrew stanowisku apelującego, iż warunek dotyczący ryzyka kursowego nie został sformułowany w sposób jasny i zrozumiały w rozumieniu powyższej normy. Poprzednikowi prawnemu pozwanego nie można było również przypisać dobrej wiary w działaniu względem powodów, którym nie przedstawiono informacji, zmierzających do zobrazowania im ryzyka walutowego w przypadku osiągnięcia przez CHF względem polskiej złotówki kolejnych pułapów umocnienia, przekraczających kurs walutowy z momentu zawierania umowy kredytowej. Bez wątplenia cały mechanizm analizowanego kredytu powodował znaczną nierównowagę między prawami i obowiązkami stron umowy ze szkodą dla danego konsumenta (zob. : wyrok z 26 stycznia 2017 r., B. P., C-421/14, EU:C:2017:60, pkt 64, uzasadnienie wyroku TSUE z dnia 14 marca 2019 r., C-118/17, pkt. 49). Całe ryzyko umocnienia CHF względem polskiej złotówki spoczywało tym samym na powodzie, który nie dysponował żadnymi mechanizmami, aby to ryzyko wyeliminować. Twierdzenia zatem apelującego, iż postanowienia umowne dotyczące mechanizmu indeksacji były sformułowane jasno, wyraźnie i zrozumiale dla konsumenta, który miał możliwość racjonalnej oceny ryzyka wiążącego się z zawarciem umowy kredytowej na tych warunkach, nie są uzasadnione.

Takie postanowienia, które uprawniają bank do jednostronnego ustalenia kursów walut, również w świetle orzecznictwa Sądu Najwyższego są nietransparentne i pozostawiają pole do arbitralnego działania banku. W ten sposób obarczają kredytobiorcę nieprzewidywalnym ryzykiem oraz naruszają równorzędność stron (zob. wyroki Sądu Najwyższego z 22 stycznia 2016 r., I CSK 1049/14; z 1 marca 2017 r., IV CSK 285/16; z 19 września 2018 r., I CNP 39/17; z 24 października 2018 r., II CSK 632/17; z 13 grudnia 2018 r., V CSK 559/17; z 27 lutego 2019 r., II CSK 19/18; z 4 kwietnia 2019 r., III CSK 159/17; z 9 maja 2019 r., I CSK 242/18; z 29 października 2019 r., IV CSK 309/18; z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18; z 30 września 2020 r., I CSK 556/18; z dnia 27.07.2021r., V CSKP 49/21; z dnia 2 czerwca 2021 r., I CSKP 55/21). Niezależnie od tego, że wskazane w umowie i regulaminie zostały mierniki, którymi wyznaczając Tabelę kursów kierować miał się pozwany, sam sposób wyliczenia został przedstawiony w sposób na tyle skomplikowany, iż przeciętny konsument nie był w stanie samodzielnie wywnioskować z niego informacji istotnych dla ustalenia jego własnej sytuacji w zakresie rozmiaru zadłużenia i wysokości rat spłaty kredytu.

Sąd Apelacyjny zważył, iż wymóg przejrzystości warunków umowy jest spełniony, jeżeli przedsiębiorca dostarczył konsumentowi wystarczających i dokładnych informacji pozwalających na to, aby przeciętny konsument właściwie poinformowany oraz dostatecznie uważny i rozsądny był w stanie zrozumieć konkretne działanie przedmiotowego mechanizmu finansowego i oszacować w ten sposób, w oparciu o jednoznaczne i zrozumiałe kryteria, konsekwencje ekonomiczne - potencjalnie istotne - takich warunków dla swoich zobowiązań finansowych w całym okresie obowiązywania tej umowy (tak : TSUE w wyroku z 10 czerwca 2021 r. C-776/19 – C-782/19 wykładni art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13). Artykuł 4 ust. 2 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że wymóg, zgodnie z którym warunki umowy powinny być wyrażone prostym i zrozumiałym językiem, zobowiązuje instytucje finansowe do dostarczenia kredytobiorcom informacji wystarczających do podjęcia przez nich świadomych i rozważnych decyzji. W tym względzie wymóg ów oznacza, że warunek dotyczący ryzyka kursowego musi zostać zrozumiany przez konsumenta zarówno w aspekcie formalnym i gramatycznym, jak i w odniesieniu do jego konkretnego zakresu, tak aby właściwie poinformowany oraz dostatecznie uważny i rozsądny przeciętny konsument mógł nie tylko dowiedzieć się o możliwości spadku wartości waluty krajowej względem waluty obcej, w której kredyt był denominowany, ale również oszacować - potencjalnie istotne - konsekwencje ekonomiczne takiego warunku dla swoich zobowiązań finansowych (zob. pkt 78; pkt 3 sentencji wyroku TSUE z 20 września 2018 r., C-51/17). Zatem, wprawdzie powodowie złożyli oświadczenie, że są świadomi ryzyka kredytowego, związanego ze zmianą kursu waluty indeksacyjnej w stosunku do złotego, w całym okresie kredytowania i akceptują to ryzyko, jednak tak jak zostało to wskazane powyżej, kredytobiorca nie otrzymał od banku informacji o ryzyku kredytowym, w szczególności zawierających konkretne przykłady obliczeń

ryzyka w przypadku spadku wartości polskiej złotówki względem franka szwajcarskiego (por. uzasadnienie wyroku TSUE z dnia z dnia 20 września 2018 r., C-51/17, pkt. 77). Zdaniem Sądu Apelacyjnego, z tego lakonicznego zapisu umownego nie wynika, o jakim konkretnie ryzyku walutowym powodowie zostali poinformowani. Stoi to w rażącej sprzeczności, z tym, że instytucje kredytowe powinny wyjaśniać co najmniej, jak na wysokość raty kredytu wpłynęłyby silna deprecjacja środka płatniczego państwa członkowskiego, w którym kredytobiorca ma miejsce zamieszkania lub siedzibę, i wzrost zagranicznej stopy procentowej (zob.: wyrok z 20 września 2017 r., A. i in., C-186/16, EU:C:2017:703, pkt 49, uzasadnienie wyroku TSUE z dnia z 20 września 2018 r., C-51/17, pkt. 74). Z uwagi na to, że ustanowiony przez dyrektywę 93/13 system ochrony opiera się na założeniu, iż konsument jest stroną słabszą niż przedsiębiorca między innymi ze względu na stopień poinformowania, omawiany wymóg przejrzystości musi podlegać wykładni rozszerzającej (tak: uzasadnienie wyroku TSUE z dnia 30 kwietnia 2014 r. C-26/13, pkt. 72). Stanowisko przeciwne, wyrażone w apelacji pozwanego, nie zasługuje tu na poparcie.

Powyzsza negatywna ocena klauzul indeksacyjnych winna również uwzględniać i tę okoliczność, że w przypadku kwestionowanej przez powodów umowy, to kredytobiorca ponosi w całości ryzyko kursowe związane z wahaniami kursów waluty, do której indeksowany jest kredyt, co jeszcze dodatkowo pogłębia brak równości uprawnień stron umowy kredytowej i – obok swobody kredytodawcy w kształtowaniu kursu walut – musi być postrzegane jako postanowienie sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco naruszające prawa konsumenta.

Za całkowicie chybiony uznać należy zarzut nierozważenia przez Sąd Okręgowy możliwości funkcjonowania umowy łączącej strony w oparciu o przepisy kodeksu cywilnego i prawa bankowego oraz możliwości przyjęcia innego kursu dla dokonania rozliczeń między stronami przy zachowaniu mechanizmu indeksacji, co w mniemaniu pozwanego doprowadziło do bezpodstawnego unieważnienia umowy.

Konsekwencją stwierdzenia abuzywności klauzuli umownej spełniającej wymagania art. 385¹ § 1 kc jest działająca ex lege sankcja bezskuteczności niedozwolonego postanowienia, połączona z przewidzianą w art. 385¹ § 2 kc zasadą związania stron umową w pozostałym zakresie. Jeżeli chodzi o dalszy byt umowy, po wyeliminowaniu spornych klauzul, podzielić wypadało stanowisko Sądu Okręgowego, według którego nie było takiej możliwości w niniejszej sprawie. Zgodnie z wyrokiem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 3 października 2019 r. w sprawie C-260/18, art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie wypełnieniu luk w umowie, spowodowanych usunięciem z niej nieuczciwych warunków, które się w niej znajdowały, wyłącznie na podstawie przepisów krajowych o charakterze ogólnym, przewidujących, że skutki wyrażone w treści czynności prawnej są uzupełniane w szczególności przez skutki wynikające z zasad słuszności lub ustalonych zwyczajów, które nie stanowią przepisów dyspozytywnych lub przepisów mających zastosowanie, jeżeli strony umowy wyrażą na to zgodę (por. pkt 58- 62 oraz pkt 3 sentencji). Przedmiotowe klauzule indeksacyjne w niniejszej sprawie określały świadczenie główne stron, a zatem ich usunięcie spowodowało zmianę głównego przedmiotu umowy. Wprawdzie w wyroku z dnia 3 października 2019 r. w sprawie C-260/18 Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej - z powołaniem się na stanowisko wyrażone w wyrokach z dnia 30 kwietnia 2014 r. w sprawie K. i K. R., C-26/13 (pkt 80-84) oraz z dnia 26 marca 2019 r. w sprawie (...) B. i B., C-70/17 i C-179/17 (pkt 64) stwierdził (pkt 48), że art. 6 ust. 1 Dyrektywy nie stoi na przeszkodzie zastąpieniu nieuczciwego postanowienia umownego wspomnianym przepisem dyspozytywnym albo przepisem mającym zastosowanie, jednak zastrzegł, że może nastąpić to w razie wyrażenia na to zgody przez strony, a poza tym możliwość ta jest ograniczona do przypadków, w których usunięcie nieuczciwego postanowienia umownego, wbrew woli konsumenta, zobowiązywałoby sąd do unieważnienia umowy jako całości, narażając go tym samym na szczególnie szkodliwe skutki. Wskazać wypada, iż TSUE w orzeczeniu z dnia 29 kwietnia 2021 r. w sprawie C-19/20 stwierdził, że w przypadku stwierdzenia przez sąd krajowy nieważności nieuczciwego warunku zawartego w umowie zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy interpretować w taki sposób, że niezgodny z tym przepisem jest przepis prawa krajowego dający sądowi krajowemu możliwość uzupełnienia tej umowy poprzez zmianę treści owego warunku (pkt 67 i tam powołany wyrok z dnia 26 marca 2019 r., A. B. i B., C-70/17 i C-179/17, EU:C:2019:250, pkt 53 i przytoczone tam orzecznictwo). Gdyby bowiem sąd krajowy mógł zmieniać treść nieuczciwych warunków zawartych w takich umowach, to takie uprawnienie mogłoby

zagrozić realizacji długoterminowego celu ustanowionego w art. 7 dyrektywy 93/13. Uprawnienie to przyczyniłoby się do wyeliminowania zniechęcającego skutku wywieranego na przedsiębiorców przez zwykły brak stosowania takich nieuczciwych warunków wobec konsumentów, ponieważ nadal byłiby oni zachęceni do stosowania rzeczonych warunków, wiedząc, że nawet gdyby miały być one unieważnione, to jednak umowa mogłaby zostać uzupełniona w niezbędnym zakresie przez sąd krajowy, tak aby zagwarantować w ten sposób interes rzeczonych przedsiębiorców (pkt 68 i tam powołany wyrok z dnia 26 marca 2019 r., A. B. i B., C-70/17 i C-179/17, EU:C:2019:250, pkt 54 i przytoczone tam orzecznictwo)". Konkludując, TSUE wyjaśnił, że wprawdzie wykładnia art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy dokonywać w ten sposób, że z jednej strony nie stoją one na przeszkodzie temu, by sąd krajowy usunął jedynie nieuczciwy element warunku umowy zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem, w wypadku gdy zniechęcający cel tej dyrektywy jest realizowany przez krajowe przepisy ustawowe regulujące korzystanie z niego, o ile element ten stanowi odrębne zobowiązanie umowne, które może być przedmiotem indywidualnej kontroli pod kątem nieuczciwego charakteru jednak z drugiej strony, przepisy te stoją na przeszkodzie temu, by możliwe było usunięcie jedynie nieuczciwego elementu warunku umowy zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem, jeżeli takie usunięcie sprowadzałoby się do zmiany treści tego warunku poprzez zmianę jego istoty. Dopuszczalność rozwiązania polegającego na usunięciu jedynie nieuczciwego elementu umowy zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem została więc bardzo ograniczona. Po pierwsze, jest to możliwe tylko, jeśli dotyczy zobowiązania umownego odrębnego od innych postanowień umownych, a po wtóre nie może zostać naruszony odstraszący cel dyrektywy 93/13 (podobnie Ł. W., Niektóre aspekty wadliwości umowy kredytu frankowego w ocenie Trybunału Sprawiedliwości UE. Glosa do wyroku TS z dnia 29 kwietnia 2021 r., C-19/20, LEX 2021). Taka sytuacja w niniejszej sprawie nie występowała, ponieważ, jak już to wcześniej wskazano, eliminacja mechanizmu indeksacyjnego obejmuje wszystkie postanowienia umowy, które się na nią składają, albowiem mogą one funkcjonować tylko łącznie.

Podkreślenia wymaga, iż zasadnie Sąd Okręgowy badał, czy umowa kredytowa zawierała w dacie podpisania niedozwolone postanowienia umowne, bowiem ocena taka dokonywana jest według stanu z chwili zawarcia umowy (vide : uchwała Sądu Najwyższego 7 sędziów z 20 czerwca 2018 r., sygn. akt III CZP 29/17, OSNC 2019/1/2) i bez znaczenia jest jej dalszy sposób wykonywania.

Na ocenę zasadności apelacji nie miało wpływu proponowane przez pełnomocnika strony pozwanej zróżnicowanie klauzuli ryzyka walutowego oraz klauzuli spreadowej. W rezultacie klauzuli indeksacyjnej nie można uznać li tylko za postanowienie uboczne, skoro wpływa na ustalenie wysokości świadczenia kredytobiorcy do spłaty. Tym samym Sąd Apelacyjny w składzie rozpatrującym niniejszą sprawę podziela wyrażone w judykaturze stanowisko, że zastrzeżone w umowie kredytu złotowego indeksowanego do waluty obcej klauzule kształtujące mechanizm indeksacji określają główne świadczenie kredytobiorcy. Tak też należy ocenić postanowienie umowne stanowiące część mechanizmu indeksacyjnego, określające sposób oznaczenia kursu miarodajnego dla przeliczenia walutowego. Potwierdza to nie tylko orzecznictwo krajowe, ale także orzecznictwo TSUE (zob. np. pkt 43 - 45 wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 3 października 2019 r. w sprawie C-260/18, K. D. i J. D. przeciwko R. Bank (...)), w którym zwrócono uwagę, że klauzule dotyczące ryzyka wymiany określają główny przedmiot umowy kredytu co powoduje, że art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, iż nie stoi on na przeszkodzie temu, aby sąd krajowy, po stwierdzeniu nieuczciwego charakteru niektórych warunków umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej i oprocentowanego według stopy procentowej bezpośrednio powiązanej ze stopą międzybankową danej waluty, przyjął, zgodnie z prawem krajowym, że ta umowa nie może nadal obowiązywać bez takich warunków z tego powodu, że ich usunięcie spowodowałoby zmianę charakteru głównego przedmiotu umowy (por.: uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, LEX nr 2771344 i tam powołane orzecznictwo, w szczególności wyroki Sądu Najwyższego z dnia 4 kwietnia 2019 r., III CSK 159/17, LEX nr 2642144 i z dnia 9 maja 2019 r., I CSK 242/18, LEX nr 2690299). Przedmiotowe postanowienia umowy kredytu zawartej z powodami również spełniały powyższe kryteria, skoro miały wpływ na ustalenie wysokości zadłużenia w momencie wypłaty kredytu, a z drugiej zaś - miały wpływ na wysokość poszczególnych rat, do spłaty których był zobowiązany kredytobiorca. Fakt, że zastrzeżone w umowie kredytu złotowego indeksowanego do waluty obcej klauzule kształtujące mechanizm indeksacji określają główne świadczenie kredytobiorcy nie oznaczał, że zapisy umowne dotyczące przeliczania kwoty udostępnionego kredytu na CHF oraz ustalające wysokość raty w PLN w oparciu kurs waluty stosowany do przeliczenia raty określonej

w CHF wyłączone zostały z zakresu badania z punktu widzenia abuzywności, zgodnie z art. 385⁽¹⁾ § 1 kc oraz art. 4 ust. 2 i 5 Dyrektywy Rady 93/13/EWG, skoro ocena nieuczciwego charakteru warunków nie dotyczy ani określenia głównego przedmiotu umowy, ani relacji ceny i wynagrodzenia do dostarczonych w zamian towarów lub usług, o ile warunki te zostały wyrażone prostym i zrozumiałym językiem; zatem wprawdzie postanowienia określające główne świadczenia stron wyłączone są co do zasady spod kontroli abuzywności, jednak o ile zostały one sformułowane w sposób jednoznaczny (tak : wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 22 grudnia 2020 r., I ACa 766/19). Wskazać należy, iż sam mechanizm indeksacji nie stanowiłby instrumentu kształtującego obowiązki kredytobiorcy sprzecznie z dobrymi obyczajami ani też nie naruszałby w sposób rażący interesów pozwanego, przy założeniu, że zasady tego mechanizmu byłyby precyzyjnie i jasno określone w oparciu o jednoznacznie i obiektywne kryteria. Co do zasady możliwość zawierania takich umów istniała bowiem również przed wyżej wskazaną nowelizacją i mieściła się w konstrukcji ogólnej umowy kredytu bankowego, mając swoje źródło w zasadzie swobody umów (art. 353⁽¹⁾ kc, por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, LEX nr 2771344). Prawdłowo uznał Sąd Okręgowy, że zasadnicze znaczenie miała ocena, czy poszczególne postanowienia konkretnej umowy dotyczące indeksacji nie mają charakteru abuzywnego i czy nie są sprzeczne z istotą (naturą) zobowiązania, to jest czy pozwalają na realizację celu umowy, którym jest udzielenie określonych środków pieniężnych kredytobiorcy z obowiązkiem zwrotu tej kwoty z odsetkami. Zasadnie także przyjął, że relewantnym dla oceny tego, czy dane postanowienie umowy jest niedozwolone, jest stan z chwili zawarcia umowy. Późniejszy sposób jej realizacji, jak już wyżej wskazano, pozostaje tu zatem bez znaczenia. W istocie prawnie obojętne jest to, w jaki sposób umowa w zakresie abuzywnych przepisów była w rzeczywistości wykonywana przez bank i w jaki sposób ustalał kursy CHF względem PLN oraz czy stosowane przez bank kursy kupna i sprzedaży były de facto kursami rynkowymi (por. także pkt 52-58 wyroku Trybunału Sprawiedliwości z dnia 20 września 2017 r. C-186/16. R. A. i in. (...) SA). Podkreślenia wymaga, że kredytobiorca w momencie zaciągania zobowiązania winien znać wysokość zaciąganego kredytu a nadto z treści umowy powinny wynikać wyrażone w prostym i zrozumiałym języku kryteria pozwalające na określenie przez konsumenta wysokości poszczególnych rat przewidzianych do spłaty w określonych terminach. Odwołując się do orzecznictwa TSUE (wyroku z dnia 20 września 2017 r., C-186/16, (...)) należało stwierdzić, że art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13 w sprawie nieuczciwych warunków w umowach, konsumenckich należy interpretować w ten sposób, że wymóg wyrażenia warunku umownego prostym i zrozumiałym językiem oznacza, że w wypadku umów kredytowych instytucje finansowe muszą zapewnić kredytobiorcom informacje wystarczające do podjęcia przez nich świadomych i rozważnych decyzji". Wymóg przejrzystości umowy przewidujących, że waluta obca jest walutą rozliczeniową i walutą spłaty, oraz powodujących skutek w postaci ponoszenia ryzyka kursowego przez kredytobiorcę, jest spełniony tylko o tyle, o ile przedsiębiorca dostarczył konsumentowi wystarczających i dokładnych informacji pozwalających na to, aby przeciętny konsument właściwie poinformowany oraz dostatecznie uważny i rozsądny był w stanie zrozumieć konkretne działanie przedmiotowego mechanizmu finansowego i oszacować w ten sposób, w oparciu o jednoznaczne i zrozumiałe kryteria, konsekwencje ekonomiczne - potencjalnie istotne - takich warunków dla swoich zobowiązań finansowych w całym okresie obowiązywania tej umowy (zob. wyrok TSUE z 10 czerwca 2021 r., C 776-19 przeciwko (...) SA). Innymi słowy : nie sposób uznać, aby informacje przekazane powodce przez pozwaną bank o ryzyku kursowym spełniały wymóg przejrzystości, jeżeli opierają się na założeniu, że kursy walut pozostaną stabilne, a tak było w niniejszej sprawie. W rezultacie sąd pierwszej instancji prawidłowo uznał, że analizowane postanowienia umowy nie określały precyzyjnie rzeczywistej wysokości udzielonego kredytu po przeliczeniu do waluty obcej a także świadczeń kredytobiorcy, w sposób możliwy do ustalenia w oparciu o czynniki obiektywne, niezależne od kredytodawcy. Na podstawie wskazanych w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku postanowień Regulaminu w momencie podpisania umowy przeciętny, rozsądny konsument nie był w stanie stwierdzić, jak zostanie wyznaczony kurs CHF będący podstawą przeliczenia wypłaconej kwoty i słusznie przyjął, iż uniemożliwiono konsumentowi prawidłowe i jednoznaczne określenie wysokości raty, jaką powinien zapłacić bankowi, bądź jednoznacznych podstaw do jej ustalenia. Trafna jest zatem konstatacja Sądu Okręgowego, że na podstawie zapisów umowy i Regulaminu, powodowie nie byli w sposób racjonalnie uzasadniony określić wysokości własnego zobowiązania, a tym samym ocenić skutków ekonomicznych wynikających z zawartej umowy kredytowej, a także ryzyka związanego z podpisaniem umowy. Zasadnie więc przyjęto, że umowa stron w tym zakresie nie była jednoznacznie określona w rozumieniu art. 385⁽¹⁾ § 1 kc, pozostając w sprzeczności z wymogiem prostoty i jasności zapisów umownych które

winy spełniać kryteria umożliwiające kredytobiorcy zrozumienie w pełni zapisów umowy i oszacować konsekwencje finansowe zawartej umowy (zob. wyrok TSUE z 30 kwietnia 2014, C-26/13, Á. K., wyrok TSUE z 10 czerwca 2021 r., C 776-19 przeciwko (...) SA, za: wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 22 grudnia 2020 r., I ACa 766/19). Podkreślenia wymaga, iż gdyby kredytujący bank zamierzał wystarczająco poinformować kredytobiorcę, będącego osobą fizyczną, konsumentem, o niebezpieczeństwach wynikających z kredytu powiązanego z kursem waluty obcej, to nie proponowałby zawierania takich umów kredytowych, zdając sobie sprawę jako profesjonalista że umowa taka może zostać łatwo oceniona jako nieuczciwa (zob. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 29 października 2019 r., IV CSK 309/18, OSNC 2020/7-8/64). W świetle ustalonych okoliczności sprawy przyjęcie, iż oświadczenie powodów o poinformowaniu o istnieniu ryzyka zmiany kursu walut i stopy procentowej, nie świadczy o wypełnieniu prawidłowo obowiązku informacyjnego przez pozwanego, nie budzi tu wątpliwości.

W tym stanie rzeczy podzielić wypadało także oceny prawne Sądu Okręgowego w zakresie ceny ważności umowy łączącej strony.

Podkreślenia wymaga, iż już Sąd Najwyższy w najnowszym orzeczeniu wskazał, że sprzeczne z naturą stosunku prawnego kredytu indeksowanego do waluty obcej są postanowienia, w których kredytodawca jest upoważniony do jednostronnego oznaczenia kursu waluty właściwej do wyliczenia wysokości zobowiązania kredytobiorcy oraz ustalenia wysokości rat kredytu, jeżeli z treści stosunku prawnego nie wynikają obiektywne i weryfikowalne kryteria oznaczenia kursu. Postanowienia takie, jeśli spełniają kryteria uznania ich za niedozwolone postanowienia umowne, nie są nieważne, lecz nie wiążą konsumenta w rozumieniu art. 385¹ kc (tak: uchwała Sądu Najwyższego z dnia 28 kwietnia 2022 r., III CZP 40/22). Tym samym w sytuacji, gdy nie ma możliwości kontynuowania umowy poprzez wypełnienie luki powstałej w wyniku wyeliminowania postanowień abuzywnych, słusznie przyjęto nieważność umowy ex tunc w całości. Zarzuty podnoszone w apelacji nie mogły więc zaskarżonego orzeczenia, które jawi się jako słuszne, wzruszyć.

Z powyższych względów apelację jako bezzasadną oddalono, o czym orzeczono na mocy przepisu art. 385 kpc.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na zasadzie art. 98 § 1 i 3 kpc w związku z art. 108 § 1 kpc, obciążając nimi przegrującego pozwanego, na zasadzie odpowiedzialności za wynik sporu.

Na koszty te składa się wynagrodzenie pełnomocnika powodów, obliczone stosownie do § 2 pkt 6 i § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie, kierując się wartością przedmiotu zaskarżenia wskazaną w apelacji jako 59787zł.

W istocie jednak postanowieniem Sądu Apelacyjnego z 8 czerwca 2021r., wydanym w niniejszej sprawie w wyniku sprawdzenia oznaczonej przez pozwanego wartości przedmiotu zaskarżenia ustalono jej wysokość na 300 000zł, czego nie uwzględniono przy ustalaniu wysokości wynagrodzenia pełnomocnika powodów.

SSA Lucyna Morys-Magiera